

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ТА
ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ
ФАХІВЦІВ ВНЗ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами
II Всеукраїнського
наукового
Інтернет-семінару,
присвяченого
Дню науки
та 30 роковинам аварії на ЧАЕС

10 червня 2016 року

м. Ірпінь – 2016

**ПРОБЛЕМИ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ,
ПОСТРАЖДАЛОГО ВНАСЛІДОК АВАРІЇ НА ЧАЕС:
МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ**

В даній статті проаналізовано форми міжнародного співробітництва в рамках оздоровлення дітей, постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

***Ключові слова:** Чорнобильська катастрофа, радіоактивність, захворювання, генофонд, заклади здоров'я, реабілітація, оздоровлення дітей.*

Постановка проблеми. Минуло 30 років відтоді, як світ облетіла жахлива звістка про наймасштабнішу в історії людства техногенну катастрофу на Чорнобильській атомній електростанції. Проте, біль українського народу не вщухає й досі. Бо не можна звикнути до найдорожчих втрат, до спустошених розгнuzданим атомом населених пунктів, до сплундрованої ним квітучої землі. Тож у кожную скорботну річницю ми знову і знову звертаємо свої погляди до незабутніх героїв Чорнобиля та мальовничого куточка нашої славної України, на який за одну мить «впало ... 300 Хіросім», якому судилося стати мертвою точкою планети на довгі десятиліття, а то й на віки.

Після Чорнобильської катастрофи Україна стала державою, в якій офіційно було визнано непридатною і небезпечною для проживання територію в понад тисячу квадратних кілометрів, що дорівнює площі невеликої європейської країни.

Сьогодні на території нашої держави проживає понад 2 мільйони громадян, які постраждали від аварії на ЧАЕС. На жаль, і сьогодні Чорнобильська катастрофа продовжує залишатися джерелом небезпеки для життя та здоров'я українців. Населення забруднених районів півночі України змушено вже 30 років жити в найгірших, з погляду радіоактивного забруднення, умовах. Гірше всього те, що день за днем люди спостерігають, як радіація знесилює і перетворює в інвалідів їхніх дітей. На наших очах наслідки

катастрофи переходять у наступне покоління. Радіація, цей «німий убивця», трансформує генофонд і позбавляє майбутнього цілу групу населення. Наявні наукові дані свідчать про те, що в рамках цієї групи збільшується поширеність безплідності й інших генетичних змін, що ставлять під загрозу виживання майбутніх поколінь. «Війна», жертвами котрої стали люди Чорнобиля – мовчазна, підступна, невидима, але від цього не менше смертоносна.

У вирішенні нагальних економічних, технологічних і політичних проблем ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи в Україні необхідні і нині досвід та реальна допомога світового співтовариства, його сучасних міждержавних політичних, фінансово-економічних і науково-технічних інститутів.

Метою даною статті є аналіз різноманітних форм міжнародного співробітництва в рамках оздоровлення дітей, постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні створена значна мережа медичних установ для лікування потерпілих внаслідок аварії на ЧАЕС. Працюють 10 диспансерів радіаційного захисту населення, клініка Українського наукового центру радіаційної медицини, ряд спеціалізованих відділень і лікарень. Наукове забезпечення діагностики, профілактики та лікування здійснюють 24 НДІ. Міністерством охорони здоров'я України проводиться послідовна робота по підтримці розробок та впровадженню сучасних методів і технічних засобів діагностики, лікування та профілактики захворювань, приладів радіаційного контролю.

Однак Україна не в змозі самотійно подолати усі проблеми та труднощі ліквідації наслідків Чорнобильської трагедії. Тому надзвичайну актуальність набувають різноманітні форми розвитку міжнародного співробітництва, які можуть бути поділені на ряд груп. Перш за все, це взаємодія з відомими міжнародними організаціями та фондами – ВООЗ, МАГАТЕ, фонд Сасакава тощо. Співробітництво із зарубіжними інститутами на двобічній основі. Участь

у міжнародних проектах за конкретними програмами. Участь в міжнародних співвідношеннях (інтеркалібровках) тощо.

Заклади охорони здоров'я України беруть участь в численних міжнародних проектах по вивченню впливу наслідків Чорнобильської аварії на здоров'я людей. Під егідою ВООЗ виконується проект «АЙФІКА». В його складі такі програми, як «Щитовидна залоза», «Гематологія», «Епідеміологія», «Психічний розвиток дітей, опромінених внутрішньоутробно», «Дозиметричне супроводження». Виконувався Міжнародний проект ЮНЕСКО, який торкався питань психологічно-соціальної реабілітації постраждалого населення. З травня 1991 р. виконувався проект «Сасакава – Чорнобиль» Меморіального фонду «САСАКАВА» (Японія), що дозволив відкрити в Україні 2 діагностичні центри з обстеження дітей. Станом на 2015 р. було обстежено понад 600 тис. дітей. Наукові програми здійснюються Українським НДІ педіатрії спільно з японськими науковими інститутами. Виконуються Міжнародні проекти Європейської Ради, Міжнародної ліги Червоного Хреста та Червоного Півмісяця та ін. У відповідності з договором між Міністерством охорони здоров'я України та Республікою Куба з 1990 р. діти з радіаційнозабруднених районів проходять обстеження та лікування в цій країні. У Євпаторії згідно з Указом Президента України, у квітні 1996 р. було відкрито Міжнародний дитячий медичний центр «Євпаторія», покликаний сприяти реабілітації дітей, які постраждали від Чорнобильської трагедії. У Центрі запровадили кубинську систему реабілітації та оздоровлення дітей. Виконання програми «ЮНЕСКО – Чорнобиль» допомогло в оснащенні дитячого гематологічного центру, створенні мережі центрів психологічної реабілітації населення, яке постраждало внаслідок аварії на ЧАЕС. За домовленістю зі Швейцарським корпусом допомоги при катастрофах на протязі двох років виконувалась програма дозиметричного обстеження населення. До двобічних програм відносяться дослідження спільно з Національним інститутом раку та Ліверморською лабораторією (США), Національним інститутом охорони

довкілля (Німеччина), науковими центрами Італії Японії, Швеції, Норвегії, Фінляндії [1].

У 2015 році за фінансової підтримки Асоціації «Діти Чорнобиля», яка створена у серпні 1986 року в Ельзасі, штаб-квартира, якої розташовується у Пульверцайні (Верхній Рейн), були прийняті на оздоровлення і обстеження 128 українських дітей. Результати обстеження у 118 дітей, які народилися значно пізніше 26 квітня 1986 року, виявили наявність у організмі цезію-137 у кількості 251 Бк/кг (при нормі 0 Бк/кг, тобто в жодної людини в організмі він не повинен бути присутнім) [2].

Члени Асоціації, а це більше 500 сімей мешканців Верхнього і Нижнього Рейну та ряду інших французьких департаментів, щороку приймають понад 200 українських дітей на три тижні, які проходять лікування і реабілітацію. За весь період роботи Асоціація прийняла на оздоровлення і відпочинок понад 9 тисяч дітей.

В Ірландському проекті «Діти Чорнобиля» беруть участь 70 ірландських груп, що складаються з родин і організовані на всій території острова, як на Півночі, так і на Півдні. Групи мобілізують свої фінанси для надання гуманітарної допомоги і прийому наших постраждалих дітей для лікування і реабілітації та відпочинку в Ірландії. Програми допомоги здійснюються в 14 напрямках, проте загальна мета – це полегшення страждань хворих дітей [3].

29 березня 2016 року виповнилося 26 років кубинській програмі «Діти Чорнобиля», яка не має аналогів. За 26 років роботи акції милосердя була надана медична допомога понад 26 000 українських дітей, серед яких біля 30% діти з тяжкими формами захворювання, що змогли лікуватися безкоштовно. Більша половина дітей, що відправляють на Кубу, – це хворі діти з малозабезпечених і багатодітних сімей, діти-інваліди, сироти і напівсироти, які живуть або жили у зонах підвищеної радіації і екологічно неблагополучних зонах.

У кращих клініках Гавани покращили своє здоров'я чи вилікувалися діти з важкими захворюваннями крові (гематологічними), онкологічними,

дерматологічними (важкі захворювання шкіри) та інфекційними захворюваннями. Кубинські лікарі зробили дві благополучні операції з пересадки нирок і провели 14 операцій на серці (загалом 139 хірургічних операцій, 18 ортопедичних, 38 офтальмологічних і пластичних після опікових, 7 осіб пересадка кісткового мозку). На Кубі діти мають можливість лікуватися, навчатися в школі і повноцінно відпочивати. Приймає наших дітей район з веселою назвою Тарара (30 км на схід від Гавани). «Місто Чуда» – Сьюдад – Мілагрос. Так називається великий комплекс спеціалізованих здравниць, серед яких центр Хосе Марті – героя антиколоніальної боротьби за визволення Куби. Тут пройшли лікування більше 20000 дітей [4].

Так звана «Українська колонія» у Тарара веде свою історію з 1990 року, коли кубинські спеціалісти на запрошення українського Молодіжного Чорнобильського Фонду, зареєстрованого як міжнародна благодійна організація, виїхали в район Чорнобильської катастрофи і відібрали там перших дітей для лікування за океаном. Допомогали їм перекладачі-волонтери з Київського лінгвістичного інституту іноземних мов. Першу відібрану групу у кількості 139 дітей з важкими формами захворювання (22 дитини з гострим лейкозом, 10 – з онкологічними, 20 – з дерматологічними, 40 – з ендокринними захворюваннями). Фідель Кастро особисто зустрічав і був вражений важкістю захворювань та кількістю постраждалих від радіації дітей. Для лікування дітей був поспішно переобладнаний піонерський табір на прекрасних пляжах Тарара. Одним з перших його керівників став Юрій Поляченко – майбутній Міністр охорони здоров'я України.

Уже 26 років підряд по декілька разів на рік Міжнародний Молодіжний Чорнобильський фонд відправляє на лікування нові групи маленьких українців. Кубинська сторона бере на себе усі витрати на лікування і проживання цих пацієнтів. Це єдина держава, яка турботу за здоров'я дітей Чорнобиля поставила на державний рівень. За підрахунками Фонду тільки за останні 19 років Куба витратила у рамках Програми понад 350 млн. доларів США і понад 4 млрд. кубинських песо.

Україно-кубинську програму допомоги дітям номінували на престижну міжнародну премію принца Астурійського – за «видатний гуманізм» кубинських лікарів. І дійсно, головне чудо Тарара – звичайне людяне відношення, не замішане на вигоді і грошах.

Обласна організація Полтави «Союз Чорнобиль України», яка вже вповдовж двох десятиліть шляхом співпраці з італійськими доброчинцями оздоровила понад 500 дітей і у цьому році відправить у італійське родинне коло курортного міста Сестрі Леванте 20 дітей чорнобильців та дітей, полеглих у боях за Україну учасників АТО.

Уже протягом 6 років триває співпраця Бородянського Центру «Довір'я» спільно з Фондом розвитку спільноти та британським громадським благодійним фондом «Лінія життя дітей Чорнобиля», завдяки якій оздоровлено понад 400 дітей Бородянщини. 89 дітей віком від 9 до 12 років із сімей невисокого статку, які від народження проживають на постраждалій території Бородянського району у 2014 році отримали унікальний шанс оздоровитися у Великобританії.

Основними вимогами британської організації є факт, що дитина походить із незаможної родини і раніше ніколи не була за кордоном. Дітей приймають родини у різних куточках Великої Британії [5].

З різних причин щороку державне фінансування на оздоровлення чорнобильських дітей неухильно зменшується. Нині, цілком зрозуміло, у держави інші пріоритети. А вартість санаторно-курортної путівки для дитини не по кишені незаможним батькам. Та від того потреба постраждалих дітей у оздоровленні в умовах вільних від радіації та екологічно сприятливих територій не втратила актуальності. Тому допомога міжнародних організацій особливо відчутна в період економічної кризи у державі.

Висновки. Глобальність завдань, що стають перед урядами, організаціями й окремими активістами, обумовлює необхідність більш тісної координації й об'єднання всіх наявних ресурсів. Тому нагальним і доцільним є створення єдиної організації, в яку на правах членів увійшли б усі бажаючі

«чорнобильські» організації в усьому світі. Координатором у справі надання допомоги може виступити Департамент з гуманітарних питань Організації Об'єднаних Націй, який повинен акумулювати достатні фінансові ресурси і бути укомплектованим необхідними для такої роботи кадрами. Необхідно домогтися окремого фінансування міжнародним співтовариством заходів для зменшення наслідків Чорнобильської кризи. Адже міжнародна допомога у оздоровленні наших дітей – це безцінний внесок у майбутнє нашої держави та її процвітання.

Список використаних джерел:

1. Васюта О.А., Васюта С.І., Філіпчук Г.Г. Екологія і політика. У 2-х томах. Т.1. – Чернівці: Зелена Буковина, 1998. – 424 с.
2. http://www.lesenfantsdetchernobyl.fr/UA/UA_index.php
3. <http://collections.infocollections.org/ukedu/uk/d/Js3227u/7>
4. <http://chernobylfoundation.com.ua/>
5. <http://borodyanka.cspr.info/tag/mizhnarodna-spivpracya/>
6. Талан М., Селецька Л. Відлуння Чорнобиля: здоров'я людей та якість довкілля/ М. Талан//Соціальний захист. – Київ, 2014. – №5. – С.48 – 49
7. <http://collections.infocollections.org/ukedu/ru/d/Js3227u/7.html#Js3227u.7>
8. <http://collections.infocollections.org/ukedu/ru/d/Js3227u/7.html#Js3227u.7>

<i>Карманний Євгеній Вадимович</i>	<i>кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри трудового права; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого</i>
<i>Ковжого Сергій Олексійович</i>	<i>кандидат хімічних наук, доцент, доцент кафедри трудового права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого</i>
<i>Кочергін Олександр Михайлович</i>	<i>старший викладач, кафедри техногенно-екологічної безпеки, Університет державної фіскальної служби України</i>
<i>Лазненко Дмитро Олексійович</i>	<i>кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної екології, Сумський державний університет</i>
<i>Нещадим Лариса Петрівна</i>	<i>старший викладач кафедри безпеки життєдіяльності, Національний університет харчових технологій</i>
<i>Сагайдак Ірина Степанівна</i>	<i>кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно- екологічної безпеки, Університет державної фіскальної служби України</i>
<i>Солодка Світлана Євгеніївна</i>	<i>студентка, Університет державної фіскальної служби України</i>
<i>Станіславчук Оксана Володимирівна</i>	<i>кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності</i>
<i>Цимбалюк Світлана Ярославівна</i>	<i>кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно- екологічної безпеки, Університет державної фіскальної служби України</i>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ
ТА ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ
ФАХІВЦІВ ВНЗ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами II Всеукраїнського наукового Інтернет-семінару,
присвяченого Дню науки та 30 роковинам аварії на ЧАЕС

м. Ірпінь, 10 червня 2016 року

Тексти подано в авторській редакції

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 4.
Тираж 150 прим. Замовлення № 615.

*Підготовлено до друку Видавничо-інформаційним центром
Університету ДФС України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201
Віддруковано у друкарні Університету ДФС України*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1858 від 30.06.2004 р.*

<i>Кочергін О. М., Сагайдак І.С.</i>	45
Формування культури безпеки праці	
<i>Лазненко Д.О., Шевченко С.М., Аблєєва І.Ю.</i>	
До питання про визначення ролі ВНЗ у забезпеченні сталого розвитку суспільства	50
<i>Сагайдак І.С.</i>	
До 30 роковин аварії на ЧАЕС: від мирного атому до катастрофи	56
<i>Станіславчук О.В., Горностай О.Б.</i>	
Методи навчання та формування знань з безпеки та охорони праці	68
<i>Цимбалюк С.Я.</i>	
Проблеми оздоровлення дитячого населення, постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС: міжнародний аспект	76
<i>Чорна Т.М.</i>	
Вплив радіаційного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС на стан здоров'я населення України	83
Відомості про авторів	93